

ÖĞRENCİLERİN LİSE YAŞAM KALİTESİ ALGILARI İLE OKULA BAĞLILIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Prof. Dr. Türkan Argon
AİBÜ, Eğitim Fakültesi, Bolu
turkanargon@hotmail.com

Mehmet İsmetoğlu
Akçakoca Anadolu Lisesi, Akçakoca
mehmetismetoglu@hotmail.com

Özet

Öğrencilerin fiziksel, duygusal ve sosyal iyi olma hali olarak kısaca ifade edilebilecek okul yaşam kalitesi, okulların karşılaşması muhtemel sorunların önlenmesinde önemli bir faktördür. Öte yandan öğrencilerin okula devamı, derslere etkin katılımları, akademik başarıları, hedef davranışların kazandırılması gibi amaçların okula bağlılıkla yakından ilgili olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda yapılan araştırma ile lise öğrencilerinin lise yaşam kalitesi ile okula bağlılıkları arasındaki ilişki incelenmeye çalışılmıştır. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılında Düzce ili Akçakoca ilçesinde bulunan farklı türlerdeki 8 lisede yürütülmüş olup, çalışma grubunu araştırmaya gönüllü olarak katılan 450 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında öğrencilere, "Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği" ve "Öğrencinin Okula Bağlılığı Ölçeği" uygulanmıştır. Verilerin analizinde ortalama, standart sapma ve korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu; lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasında ise orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Lise Yaşam Kalitesi, Okul Bağlılık, Lise Öğrencileri.

THE RELATIONSHIP BETWEEN HIGH SCHOOL STUDENTS' PERCEPTION OF QUALITY OF SCHOOL LIFE AND SCHOOL ENGAGEMENT LEVELS

Abstract

Quality of School life which can be described briefly as students' being good physically, emotionally and socially arises as an important factor to prevent possible problems of schools at education administration. On the other hand, it is known that some aims like students' attendance at school, their effective participation in lessons, academic achievements and bringing students target behaviors are related with school engagement. Accordingly, the purpose of this study is to analyze the relation between high school students' quality of school life and their school engagement perceptions. The sample of the study was figured with relational survey model and it was carried out at 8 different types of high schools in Akçakoca district in Düzce province. Study group consists of 450 students who are volunteers. Research data were collected via "Quality of School Life Scale" and "Students School Engagement Scale". On data analysis, mean, standard deviation and correlation analysis were used. According to the results of the study, it has been confirmed that students' quality of school life perceptions and school engagement levels are at medium-level and also there is a positive directional and meaningful relation at medium level between students' quality of school life perceptions and school engagement levels.

Keywords: Quality of Life in High School, School Engagement, High School Students.

GİRİŞ

Son yıllarda eğitim ve öğretim anlayışlarında yaşanan paradigma değişiklikleri, teknolojinin eğitime entegrasyon süreci, 21. yüzyıl öğrenci profili, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS), temel eğitimden ortaöğretime geçiş sınavı (TEOG) vb. sınav sonuçları okullarda verilen eğitimin süreç dahil birçok boyutta tartışılmasını zorunlu kıldığı gibi, birer girdi olarak eğitim sistemini ciddi anlamda değişime zorlamaktadır. Bu durum eğitim politikaları ve öğrenme öğretme süreçlerinin yeniden tasarlanmasını gerektirdiği gibi öğretmen yeterliklerinin de çağın gereklerine uygun olacak şekilde gözden geçirilmesini gerektirmektedir. Diğer yandan bireylerde aranılan yeterlikler değişmiş olup, yerel düşünüp küresel davranabilme, sorunlara duyarlı olma, problem çözme, iletişim becerileri yüksek olma vb. özellikler çağın temel bireysel yeterlikleri olarak görülmektedir (Akdoğan, 2014). Ayrıca bugün tüm ülkelerin önemli hedeflerinden biri bilgiyi üretmek ve ona sahip olmaktır. Çünkü çağın egemen gücü Çelik'in (2012) Drucker'dan aktardığı gibi üretim faktörleri, sermaye ya da doğal kaynaklar değil, bilgidir. Bilgi toplumlarında ise bilgiyi üretme, faydaya dönüştürme ve yaymada aktif görev alacak kurum şüphesiz okul olacaktır. Okulun bilgi toplumuna uygun bir örgüt kültürüne sahip olması aynı zamanda yetiştireceği insan tipinin bilgi toplumunun ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterliklere sahip olmasını destekleyecektir. Oysa bugün eğitim sistemleri ve uygulama alanı olan okullar inisiyatif kullanabilen, girişimci, uluslararası rekabet gücü gelişmiş bireyleri üretmekten öte çoğunlukla dar kalıplara hapsolmuş, devlet kapısında iş bekleyen memur yetiştiren kurumlar (Özden, 2010) olarak eleştirilere maruz kalmaktadır. Öte yandan çağın gereklerine uygun örgüt olarak okullarda neler ve nasıl öğretilecek, müşterileri kimler olacak ve bu müşterilerin temel özellikleri neler olacak ya da bilgi toplumunun okulu nasıl bir örgüt kültürüne sahip olacak? (Çelik, 2012) tarzı sorular cevaplarını tam olarak bulamamış ve beraberinde pek çok soruyu getirmektedir. Bunlara ilaveten okul dışı dünyanın, okuldaki eğitim öğretim süreçlerinden daha ilginç ve cazip olması, öğrencilerin okul dışı süreç ve yapılanmalara ilgi duymasına (Cemaloğlu, 2014) neden olmakta, bu durum okulu çevresiyle rekabet edemeyen bir kurum olarak konumlandırmaktadır. Görüldüğü gibi okullarda yaşanması beklenen bir değişim vardır ve bu süreç okulu karşılıklı olarak etkileyen ve etkilenen konumuna sokmaktadır. Okulun iç ya da dış paydaşları diğer bir ifade ile öğretmen, öğrenci, veli, toplum ya da diğer tüm paydaşlar doğal olarak okulun ihtiyaçlara cevap vermesini beklemektedir. Özellikle toplumsal rolü açısından öğrenci girdisinin zaman içerisinde tutum ve değer yargılarındaki farklılaşma, beklenen değişimin temel unsuru olma özelliği taşımaktadır. Çünkü okulların varlık nedeni öğrencilerdir. Bu durum okulu karakterize eden ve bireyin değer ve inançlarının toplamı olarak ifade edilen okul ortamlarının, bireyin uzun dönem yaşam kalitesi ile yaşam çıktıklarına büyük ölçüde etki etmesi (Durmaz, 2008) nedeniyle okulu oluşturan tüm unsurların çağın gereklerine uygun olarak organize edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Lise Yaşam Kalitesi

Yaşam kalitesine dayanan lise yaşam kalitesi kavramı; okul yaşam kalitesi ve okul yaşamının niteliği gibi farklı tanımlamalarla ifade edilmektedir (Durmaz, 2008; Sarı, 2011; Kalaycı ve Özdemir, 2013). Sürekli iyi olma hali olarak ele alınan yaşam kalitesi, bireyin kendi fiziksel ve ruhsal gelişimine yönelik algısı olup (Wong, Cronin, Griffith, Irvine, & Guyatt, 2001) öznel iyi oluşun bir göstergesidir ve yaşam doyumunun da belirleyicisidir (Özdemir & Koruklu, 2013). Yüksek yaşam doyumunun kaygı, davranış bozukluğu, madde kullanımı gibi olumsuz tutum ve davranışlarla ters orantılı; başarı, okula yönelik olumlu tutumla doğru orantılı olması (Gilman & Huebner, 2013; Suldo & Shaffer, 2008) hedef ve beklentilerini gerçekleştirmeleri için okulların yaşam kalitelerine önem vermelerini gerektirmiştir.

Okul yaşam kalitesinin en önemli göstergesi, öğrencilerin eğitsel yaşantılar yoluyla genel iyi olma hallerinin gerçekleştirilmesidir (Karatzias, Power ve Swanson, 2001). Okul yaşam kalitesini belirleyen önemli unsurlar; okulun resmi ve resmi olmayan yönlerini etkileyen otorite figürleri, sosyal ya da görevle ilgili tecrübeleri (Epstein ve Mcpartland, 1976), geçmişteki deneyimleri, şimdi taşıdığı anlam ve geleceğe yönelik perspektifleri, öğretmen, veli akrana ilişkileri ve yaşam biçimi olarak eğitim (Tangen, 2009) şeklindedir. Bu unsurları farklı şekillerde olmasına rağmen ortak noktaları bulunmaktadır. Bu ortak noktalar Karatzias, Power ve Swanson'a (2001) göre öğretim programı, okula devam, öğretim yöntemleri, kişisel ihtiyaçlar, okulun ve bireyin değerler sistemi, destek, nesnel ve öznel çevresel faktörlerken; Yılmaz'a (2005) göre öğretmene olan tepkiler, sınıf işlerine bağlılık, okulla tatmin; Durmaz'a (2008) göre ise olumlu ve olumsuz duygu, statü, kimlik, öğretmenler,

fırsat ve başarı şeklindedir. Okul yaşamı fonksiyonları olarak bu unsurlar birey ve toplum üzerinde kurulduğundan, bireylerin sosyal ilişkilerini ya da sosyal entegrasyonunu desteklemeli, kendi eylemleri için bireysel ve sosyal sorumluluk oluşturup geliştirmelidir (Williams ve Batten, 1981; akt: Demir, Kaya ve Metin, 2012). Bu durum okul yaşamı niteliğinin sadece akademik öğrenmelerle sınırlı kalmayıp sosyal uyum ya da katılımı etkileyen önemli bir süreç olduğunu da göstermektedir. Zira okul yaşamının olumlu ya da olumsuz yaşantı ve duygular içermesi ve sonuçlarının bireyin yaşadığı sosyal çevreyi bütünsel olarak etkilemesi, öğrencinin okulda geçirdiği zaman dilimi göz önüne alındığında okul yaşamı kalitesinin ne denli önemli olduğunu daha iyi hissettirmektedir.

Okulların öğrenci kişiliğinin oluşmasında yasa, kural, norm, davranış kuralları ve sosyal kabul edilebilirliğin öğretildiği yerler olması okul yaşam kalitesinin önemi bir kat daha atırmaktadır (Argon ve Kösterelioğlu, 2009). Süreçte öğrencilerin karşılıklı etkileşimleri, yönetici-öğretmen-öğrenci-veli ilişkileri, toplumsal yaşam unsurlarının anlaşılması kimlik duygusunun inşa edilmesinde önemli belirleyicilerdir. Örneğin okul yaşamındaki iletişim şekli kişilik oluşumundaki belirleyiciliği yanında özellikle ergenlerde okulu sevmenin önemli bir nedeni olarak değerlendirilmektedir (Sarı, 2012). Bir bakıma okula dair paylaşılan tüm değerlerin bir bütünü olan ve okul kültürü olarak tanımlanabilecek değer, anlam, ortak yaşanmışlık ve sembolleri (Demir, Kaya, & Metin, 2012) öğrenci davranışlarının önemli belirleyicileri olarak nitelemek mümkündür. Öğrencilerin, bu ortamda etkileşimleri sonucu doyuma ulaşmaları ve mutlu olmaları, onların okula yönelik tutumlarını da olumlu yönde etkileyecektir. Okul yaşam kalitesi öğrencilerin iyi olma hallerinin bir göstergesi olarak değerlendirildiğinde, okul yaşamından tatmin olma ya da olmama halleri, bir bakıma bilişsel bir takdir biçimi olarak da değerlendirilmektedir (Karatzias, Power, & Swanson, 2001). Bu takdir biçimi okulun gelişim sürecinin ele alınmasında ya da hedeflerin gerçekleştirme düzeyini belirlemede ölçütlerden biri olarak kullanılabilir. Çünkü okulu yaşanır bir yer haline getirmek için, öğrencilerin tercihlerine, deneyimlerine ve okulun sakinleri olarak fikirlerine başvurmak oldukça önemlidir (Tangen, 2009). Öte yandan okulların sadece akademik başarılarını baz alarak kaliteli ya da iyi okul şeklindeki değerlendirmede bulunmak içine düşülen önemli bir handikapıdır. Çünkü akademik performans okul yaşam kalitesinin nitelendirilmesinde tek başına bir gösterge olmayıp, öğrencilerin fiziksel, duygusal ve sosyal iyi olma hallerinin önemsenmesi ve yaratıcılık gibi yeteneklerinin de desteklenmesi gerekmektedir (Weston (1998, akt: Sarı, 2011). Bu alanlardan biri ya da birkaçının gözardı edildiği okul yaşantılarının, öğrencilerin gelişimlerini eksik bırakacak olmasından dolayı, sosyal uyum, davranış bozuklukları veya sağlık problemlerinin ortaya çıkması olasılık dahilindedir (Durmaz, 2008; Argon ve Kösterelioğlu, 2009; Sarı, 2012). Zira okul yaşam kalitesinin önemli belirleyicileri; okulun sosyal yapısının öğrencinin okul tatminine, sınıf içi etkinliklere katılımlarının görev yapısına, öğretmenlere karşı tutumlarının ise sınıf içi otoriteye bağlılığı şeklindedir (Epstein ve Mcpartland, 1976). Öğrencinin okul yaşam kalitesine yönelik olumlu algısı ve duyguları, onları daha kolay motive ederken (Linnakylä, 1996), akranlarına yönelik daha az zorbacı davranış sergilemesine (Kandemir & Özbay, 2009), terk ve devamsızlık oranlarının düşmesine neden olmaktadır (Taylı, 2008). Okulda geçirilen yaşantının öğrenci belleğinde bıraktığı etkiler, öğrencinin kendini mutlu hissetmesine, okulun öğrenci için çekici bir merkez olma özelliğine olumlu katkı sağladığı gibi olumsuz da olabilir. Olumlu davranış geliştirmeye katkı sağlayacak olan okul yaşam kalitesi ise öğrencilerin sosyal hayatta utumlu ve başarılı olmalarını sağlayacak (Demir, Kaya, & Metin, 2012), sosyal kabul yönlerini destekleyecektir (Bilgiç, 2009). Bütün bu gerekçeler göstermektedir ki yaşam alanı olarak okulların akademik başarı göstergeleri tek başına genel geçer bir değerlendirme ölçütü olarak kabul edilmemelidir. Fiziksel, duygusal ve sosyal gelişim alanlarının desteklendiği okullara devam eden öğrenciler daha sosyal, öğrenmeye açık ve olumlu davranış ve tutum içerisinde bulunmakta, hayata ve üst öğrenim kurumuna daha kolay uyum sağlamaktadırlar. Benzer şekilde öğrenci tatminini arttıran öğrenme ve iletişim ortamı beraberinde daha az davranış bozukluğu, disiplin sorunları, öğrenci devamsızlığı ve okul terki yaşanmasına yol açmaktadır. Bütün bunlar okulların yaşam kalitesini yükseltmeleri gerçeğini beraberinde getirmektedir.

Okul Bağlılığı

Okul bağlılığı öğrencide, öğretmen ve arkadaşları tarafından önemsendiğini hissetmesi sonucu oluşan sevgi ve sadakat duygusudur (Wilson, 2004). Bir bağlılık türü olarak ele alındığında ise sosyal hayatta bir gruba ait olma duygusu açısından temel ihtiyaçlardan biridir (Osterman, 2000). Bağlılık insanın temel gereksiniminden biri olup psikolojik iyi olma halinin sağlanmasında yetkinlik ve özerklikle beraber ele alınması gereken bir kavramdır (Deci ve Ryan, 2000). Bireyin gruba ya da herhangi bir unsura yönelik temel ihtiyacı olduğu gibi kendini güvende hissetmesi ve destekleyici ilişki ağları oluşturmasını da sağlamaktadır (Özdemir & Koruklu, 2013). Okul

ortamında bu ihtiyacın giderilememesi beraberinde ciddi sorunlar getirmektedir. Örneğin eğitim kurumlarına bağlılık, çocuk suçlu olmanın önündeki en önemli engellerden biridir (Burkay, 2008).

Okul bağlılığı, öğrencinin okulun sunduğu faaliyetlere ya da okulun sağladığı yararlarla ilişkin görüşü (Yıldız & Kutlu, 2015), kendini okula ait hissetmesi (Finn, 1993), öğrenmesine psikolojik yatırım yapması (Newmann, 1992), derse hazırlık yapma, dikkatle dinlemesi, ödevine yönelik zaman harcaması gibi davranışlar bütünüdür (Bruyn, 2005). Yapılan tanımlar okul bağlılığının davranışsal, duyuşsal ve bilişsel boyutlarda ele alınması gereken bir kavram olduğunu göstermektedir (Özdemir ve Koruklu, 2013; Bellici, 2015). Davranışsal boyutuyla okul bağlılığı, öğrencilerin ders dışı etkinliklere aktif katılımıyla (Arastaman, 2009) ilgili olmakla beraber, bu öğrencilerin akademik başarılarının da iyi olduğu ileri sürülmektedir (Bellici, 2015). Davranışsal bağlılık pozitif katılım, okulla ilgili aktivitelere aktif katılım ve ders dışı etkinliklere katılım olmak üzere üç ana boyutta ele alınıp (Savi, 2011), bu bağlılık türü yüksek olan öğrencilerin sportif ve sosyal aktivitelere etkin olarak katılımı sözkonusudur. Duyuşsal bağlılık öğrencilerin okul, öğretmen ve arkadaşlarına yönelik olumlu yaklaşımları olup (Kalaycı & Özdemir, 2013), bir bakıma okula olan ilgi, tutum ve duyguların karşılığı olarak değerlendirilmektedir (Savi, 2011). Okulla özdeşleşme olarak değerlendirilen bu bağlılıkta öğrencinin mutlu ya da kaygılı oluşu, derslere karşı ilgi ve merak düzeyi önemlidir. Öğrencilerin eğitimin gerekliliğine inanmaları, eğitimi değerli bulmaları okula karşı duyuşsal bağlılık içerisinde bulduklarının göstergesidir. Üçüncü boyutu olan bilişsel bağlılık ise öğrenmeye karşı bilişsel yatırım olup öğrenme faaliyetlerine istekle katılma ve bu yönde gösterilen çaba, öğrenmede stratejik davranma ve öğrenme yöntemleri belirleme şeklinde kendini gösterir (Arastaman, 2009; Kalaycı & Özdemir, 2013). Bu bağlılık düzeyi yüksek öğrencilerin öğrenmeye dair niçin ve nasıl sorularına karşılık ikna edici cevaplara sahip oldukları, karmaşık sorunlara ve başarısızlıklara yönelik çözüm stratejileri geliştirdikleri, üst düzey öğrenmelere zemin hazırlayarak başarılı oldukları ileri sürülmektedir (Arastaman, 2009). Genel olarak değerlendirildiğinde okul bağlılık düzeyleri yüksek olan öğrencilerin akademik yönden başarılı oldukları, sosyal etkinliklerde aktif görev aldıkları, okula devam sorunu yaşamadıkları ve sosyal yaşama daha kolay uyum sağladıkları görülmektedir (Savi, 2011; İlgar & Parlak, 2014; Turgut, 2015). Öte yandan düşük olması ise beraberinde okula yabancılaşma gibi olumsuz sonuçları ortaya çıkarırken, bu durum öğrencilerin okulda öğrendiklerini anlamsız olarak değerlendirmelerine de neden olmaktadır (Ayık & Atas-Akdemir, 2015). Görüldüğü gibi öğrencinin okuldan ne kadar hoşlandığı ile ilgili bir durum (Yıldız & Kutlu, 2015) olan bağlılık beraberinde öğrencinin kendisini okulun bir parçası olarak görmesine neden olmakta, ders içi ve ders dışı faaliyetlere aktif katılımını sağlamaktadır. Kendisini değerli ve mutlu hisseden öğrenci ise yeni konuları keşfetmeye ve öğrenmeye meraklı olup, sosyal ve entelektüel becerilerini geliştirmeye açıktır. Sonuç olarak öğrencilerin genel iyi olma halleriyle ilgili değişkenlerin yordanmasında önemli bir kavram olan okul bağlılık olumlu ve olumsuz sonuçları açısından üzerinde önemle durulması gerek bir konudur. Bütün kademelerde hedeflerini gerçekleştirmek isteyen okullar öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerini önemseyerek hareket etmeli ve gereken tedbirleri almalıdır.

Okul Yaşam Kalitesi İle Okul Bağlılığı Arasındaki İlişki

Ergenlik dönemi başta olmak üzere bütün dönemlerde okula bağlılığın antisosyal davranışları ortadan kaldırıp akademik başarıyı deteklemesi, aktif katılımı sağlaması, gelişim dönemlerinin sağlıklı atlatılmasına katkıda bulunması konunun önemini arttırmaktadır. Okul yaşam kalitesi olarak liselerin öğrencilerini destekleyici tutum ve davranış içerisinde olması okula devam, ders içi ve dışı aktivitelere aktif katılım, öğrencinin kendisini toplumun saygın bir üyesi olma inancını pekiştirmesi gibi aynı zamanda okula bağlılığı da artıracaktır. Bu durum öğrencinin yaşam doyumunu arttırıp, kimlik oluşumuna ve toplumun aktif bir bireyi olmasına olumlu katkıda bulunacaktır. Nitekim okul yaşam kalitesinin artırılmasıyla birlikte öğrencilerin okula bağlılıklarının artırılması son yılların önemli sorunlarından olan okul terk, devamsızlık, suça itilme, istenmeyen davranışlar, yabancılaşma, madde kullanımı, öğrenmeye karşı direnç ve duyarsızlaşmanın önüne geçilmesini sağlayacağı gibi (İlgar ve Parlak, 2014), okulun potansiyel tehlikelere karşı tampon görevi görmesini ve zararlı olabilecek her unsura karşı koruyucu bir özelliğe sahip olmasını sağlayacaktır (Yıldız & Kutlu, 2015).

Okullar, evleri dışında öğrencilerin kendilerini güvende hissedebilecekleri yerlerin başında gelmektedir. Zira Herman, Reinke, Parkin, Traylor ve Agarwal (2009) okulları öğrencilerin evlerinden uzaktaki esas çevreleri olarak nitelemekte ve öğrencilerin kimlik gelişimlerine etkisine vurgu yaparak yaşama dair stratejilerin buralarda geliştirildiğini ifade etmektedirler. Bu durum okulların birer birey olarak öğrencilerin tüm ihtiyaçlarının karşılık bulabileceği ve karşılanması için olası desteğin sağlanabileceği ortamlar olmasını

gerektirmektedir. Yaşam alanı olarak okullar öğrenciyi desteklediği sürece hedeflerini gerçekleştirebilecektir. Bunu yaparken toplumsal ihtiyaçların da gözardı edilmemesi gerekmektedir. Çünkü bireysel ve toplumsal beklenti çerçevesinde ortamlarını düzenleyen okullar, misyonunu yerine getirebileceklerdir. Nitekim William Glasser'in tabiriyle bireyin mutluluğunun belirleyicisi olmada ihtiyaçlarının giderilmesi temel faktördür (Çivitçi, 2012). Bu durum ise okul yaşam kalitesiyle okula bağlılık arasındaki pozitif yönlü bir ilişkinin olma önkabulünü destekler niteliktedir. Yapılan araştırmalar da temel eğitimden ortaöğretime doğru gidildikçe okula bağlılığın azaldığı görülmekle (İlgar & Parlak, 2014) birlikte, yaşam alanı olarak okulların niteliğinin iyileştirilmesiyle okul bağlılığının istenilen düzeye gelebileceği düşünülmektedir. Bu doğrultuda öğrencilerin akademik başarılarının ve gelecekte içinde bulunacakları iş hayatının temellerinin atıldığı lise döneminin öğrencide bırakacağı izlerin derin olduğu düşünülmektedir. Ergenlik dönemi olan bu dönemde lise yaşam kalitesi, öğrencilerin psikolojik, fiziksel ve sosyal gelişim ihtiyaçlarını karşılamalıdır. Okula bağlılık ise öğrencilerin hedef belirlemesi ve belirledikleri hedefe yönelik çaba göstermelerinde oldukça etkilidir. Bu doğrultuda yapılan bu araştırmada okul yaşam kalitesi algısı yüksek öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin yüksek olacağı varsayımına dayalı olarak, okul yaşam kalitesi algılarını belirleyen değişkenlerin neler olduğu, bu değişkenlerin okul bağlılığıyla ilişkili olup olmadığı incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algı düzeyleri ile okula bağlılıkları arasındaki ilişki düzeyini belirlemektir. Bu çerçevede araştırmada Akçakoca ilçesinde bulunan lise öğrencilerinin; lise okul yaşam kalitesi ile okula bağlılık algıları belirlenerek, lise okul yaşamı kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Araştırma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli iki veya daha çok sayıda değişkenin birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan ve tarama yoluyla bulunan ilişkilerin, neden-sonuç ilişkisinden çok değişkenlerden birinin durumunun bilinmesi halinde diğerinin sonuçlarının kestirilmesinde önemli sonuçlar veren araştırma modelidir (Karasar, 2013).

Çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu; 2015-2016 eğitim öğretim yılında Düzce ili Akçakoca ilçesinde bulunan 8 resmi lisede öğrenim gören ve araştırmaya gönüllülük esasına dayalı olarak katılan 450 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 246'sı kız, 204'ü erkek; 250'si Anadolu lisesi, 200'ü meslek lisesi öğrencisidir.

Veri toplama araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesi algılarını ölçmek amacıyla Sarı (2011) tarafından geliştirilen Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği (LİSEYKÖ) ve Arastaman (2006) tarafından geliştirilen Okul Bağlılığı Ölçeği (OBÖ) kullanılmıştır. LİSEYKÖ; öğretmenler, okula yönelik olumlu duygular, statü, okul yöneticileri, okula yönelik olumsuz duygular, öğrenciler ve sosyal etkinlikler olmak üzere 7 alt boyut ve 35 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçekte 14 madde olumsuz olup kodlamada ters kodlama yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı olan Cronbach Alpha değerleri alt boyutlarda .68 ile .86 arasında değişirken toplamda .60 olarak belirtilmiştir. Ölçekte alınabilecek en düşük puan 35 en yüksek puan ise 175 tir. OBÖ ise öğrencinin içsel bağlılığı, okul ortamı-bağlılık ilişkisi, okul program bağlılık ilişkisi, okul yönetimi bağlılık ilişkisi ve öğretmen bağlılık ilişkisi olmak üzere 5 alt boyut ve toplam 27 maddeden oluşan 5 likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları alt boyutlarda .63 ile .83 arasında değişirken toplamı için .94 olarak belirtilmiştir. Bu araştırmada ise yapılan güvenilirlik çalışmaları sonucu iç tutarlık katsayısı olan Cronbach's Alpha değeri Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği için .68, Okula Bağlılık Ölçeği için .89 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırma verileri SPSS programında çözümlenmiştir. Verilere hangi testlerin uygulanacağını belirlemek amacıyla değişkenlerin dağılım normalliği Kolmogorow-Smirnov testi ile incelenmiş ve normal dağılım göstermediği ($p < .05$) tespit edilmiştir. Bu doğrultuda araştırmada lise yaşam kalitesi ve okula bağlılık düzeyleri

için standart sapma ve ortalama değerler bulunmuş, lise yaşam kalitesi algısı ile okula bağlılık düzeyi arasındaki ilişki için korelasyon analizi (spearman's rho) yapılmış, anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Lise Yaşam Kalitesine Yönelik Bulgular

Tablo 1'de öğrencilerin lise yaşam kalitesine yönelik görüşleri yer almaktadır.

Tablo 1: Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesine Yönelik Görüşleri

Ölçekler	Boyutları	N	$\bar{X}$	SS
Lise Yaşam Kalitesi Ölçeği	Öğretmenler	450	2,96	,6517
	Okula Yönelik Olumlu Duygular		3,15	,9293
	Statü		3,56	,7663
	Okul Yönetimi		2,65	,8400
	Okula Yönelik Olumsuz Duygular		2,94	,9193
	Öğrenciler		3,39	,7516
	Sosyal Etkinlikler		2,89	,6856
	Toplam		3,09	,3587

Tablo 1'e göre öğrencilerin lise yaşam kalitesi algılarının toplamda $\bar{X} = 3,09$ ile orta düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuç Sarı, Ötünç ve Erceylan (2007) tarafından yapılan araştırma sonucuyla paraleldir. Alt boyutlarda ise en yüksek ortalama statü alt boyutunda ($\bar{X} = 3,56$) "çok katılıyorum" düzeyindeyken, en düşük ortalama $\bar{X} = 2,65$ ile "orta düzeyde katılıyorum" düzeyi ile okul yönetimi alt boyutundadır. Bu bulgu Durmaz'ın (2008) araştırma sonuçlarıyla oldukça paralellik göstermektedir. Statü alt boyutu "bu okulda olmak beni gururlandırıyor", "okulumu diğer okullardan daha çok beğeniyorum" gibi maddelerin oluşturduğu bir alt boyuttur. Arzu edilen düzeyde olmasa da elde edilen bulguları öğrencilerin aidiyet duyguları açısından olumlu bir sonuç olarak değerlendirmek mümkündür. Bu maddelerden yola çıkarak öğrencilerin buldukları okula yaşam kalitesi algılarının pozitif yönlü olduğunu söylemek mümkündür. Aynı zamanda okula yönelik olumsuz duygular alt boyutu ortalamasının $\bar{X} = 2,94$ ile orta düzeyde olması yine olumlu bir durum olarak değerlendirilebilir. Çünkü alt boyutu kapsayan maddelerde bulunan "her gün okula gelmek benim için bir işkence gibidir" ya da "okuldayken çok sıkılıyorum" şeklindeki maddelere verilen cevap ortalamalarının düşük çıkması öğrencilerin yaşam kalitesi algılarının pozitif yönlü olmasına dönük olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Okula yönelik olumlu duygular alt boyut ortalamasının toplam ortalamasının az üzerinde olması; öğretmenler ve sosyal etkinler alt boyutlarının ortanın altında çıkması üzerinde durulması gereken noktalar olarak değerlendirilebilir. Bu çağ öğrencisinin özellikle rol model boyutuyla düşünüldüğünde kişilik gelişiminin önemli bir evresinde öğretmen etkisinin boyutu dikkate değer bir konudur. Katılımcılığın ve kendini rahatlıkla ifade etmenin ön plana çıktığı okul yönetimi alt boyutunun en düşük ortalamaya sahip olması ise öğrencilerin okul yönetiminde yeterince göz önünde bulundurulmadıkları karar alma sürecine aktif olarak katılmadıkları sonucunu göstermektedir. Bu alt boyutta elde edilen $\bar{X} = 2,65$ sonucu kişilik gelişiminde örnek alınan rol modeller ile katılımcılığın önemi açısından değerlendirildiğinde her iki alt boyutta ortalamasının düşük çıkması düşündürücüdür. Öğrenciler alt boyutunda ortalamasının $\bar{X} = 3,39$ olması olumsuz bir nokta olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci iletişimi üzerinde durulan bu alt boyut maddeleri "okuldaki birçok öğrenci küfürlü konuşmaktadır", "öğrencilerin çoğu birbirini kıskanmaktadır" şeklindedir. Gelişim dönemleri dikkate alındığında aileden daha etkili olduğu bilinen akran gruplarının öğrenci üzerindeki etkisi davranışlarını kabul görmesi ya da reddedilmesi açısından değerlendirildiğinde önemi daha iyi anlaşılacaktır. Bu alt boyut ortalamasının orta düzeyde çıkması olumlu bir durum olarak düşünülse de, öğretmenler, okul yönetimi ve sosyal etkinlikler alt boyutlarına oranla yüksek çıkması üzerinde durulması gereken diğer bir durum olarak değerlendirilebilir.

Okula Bağlılık Düzeyine Yönelik Bulgular

Tablo 2'de öğrencilerin okul bağlılığına yönelik görüşleri yer almaktadır.

Tablo 2: Lise Öğrencilerinin Okula Bağlılıklarına Yönelik Görüşleri

Ölçekler	Boyutları	N	$\bar{X}$	ss
Okula Bağlılık Düzeyi Ölçeği	İçsel Bağlılık	450	3,12	,6594
	Okul Ortamı		2,99	,8751
	Okul Programı		3,11	,9598
	Okul Yönetimi		3,36	,7860
	Öğretmen		3,16	,9067
	Toplam		3,14	,6227

Tablo 2'ye bakıldığında okula bağlılığın alt boyut ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Araştırmanın yapıldığı okullar bazında değerlendirildiğinde katılımcıların okula bağlılıklarının en düşük okul ortamı ($\bar{X}=2,99$), en yüksek ise okul yönetimi ($\bar{X}=3,36$) olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Okul yönetimi ortalaması diğer alt boyutlara oranla yüksek görünse de orta düzeyde gerçekleşmiş olması bu alt boyutun öğrencilerde istenilen düzeyde karşılık bulmadığı sonucunu ortaya koymaktadır. Genel toplamda okul bağlılık düzeylerinin $\bar{X}=3,14$ ile orta düzeyde olduğu söylenebilir. Tablo 2'de görüldüğü üzere lise yaşam kalitesi algılarının en düşük olduğu alt boyut olan okul yönetimi boyutunun okul bağlılığında ilk etken olarak değerlendirilmesi araştırmaya katılan öğrencilerin araştırmaya verdikleri önemi göstermekle beraber, bağlılığı etkileyen bu unsurun göz ardı edildiğini de göstermektedir. Öğrencilerin lise çağında oldukları göz önünde bulundurulduğunda, birer birey olarak kabul görmek ve karar alma sürecinde aktif olarak rol almak istedikleri sonucuna ulaşmak mümkündür. Lise öğrencilerinin genel anlamda hedeflerinin üniversite olması okula bağlılıklarının sembolik düzeyde olmasına neden olmuş olabilir. Çağımız lise öğrencilerinin diğer bir bakış açısıyla Z kuşağının öğrenme tarzları, hedefleri ve bu hedeflere ulaşmada izledikleri yolun teknoloji merkezli, fayda sonuçlu olması okula bağlılıklarının sembolik düzeyde gerçekleşmesine neden olmuş olabilir. Diğer bir faktör olarak lisenin üniversite öncesi bir geçiş dönemi olması, esas amacın üniversite sınavında başarılı olup üniversiteye yerleşme olması gibi faktörler yine lise bağlılığının sembolik düzeyde olmasının diğer nedenleri olarak sayılabilir. Arastaman'ın (2009) lise 1. sınıflara yönelik okul bağlılık araştırmasında içsel bağlılığın maddelerinden olan "liseden sonra üniversiteye devam etmek istiyorum" madde ortalamasının içsel bağlılıkla ilgili olarak en yüksek ortalamaya sahip olmuş olması araştırmada elde edilen sonucu, lise öğrencilerinin sembolik bağlılıklarını destekler nitelikte görünmektedir. Alt boyut ortalamalarına bakıldığında öğrencilerin okul bağlılığı algılarını ikinci derecede etkileyen faktörün öğretmen ($\bar{X}=3,16$) olduğu algısı ortaya çıkmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerle iletişimi ve çalışmalarında onlara destek olmaları okula bağlılığın önemli yordayıcısı olarak değerlendirilebilir.

Lise Yaşam Kalitesi Algısı ile Okula Bağlılık Düzeyi Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Tablo 3'te öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyi ölçeklerinden aldıkları toplam puanlar arasındaki spearman's rho korelasyon katsayıları verilmiştir.

Tablo 3: Öğrencilerin Lise Yaşam Kalitesi Algıları İle Okula Bağlılık Düzeylerine Yönelik Görüşleri Arasındaki Korelasyon Analizi Tablosu

ÖLÇEKLER		İçsel bağlılık	Okul ortamı	Okul programı	Okul yönetimi	Öğretmen	Okula Bağlılık
Öğretmenler	r	,229**	,370**	,409**	,349**	,377**	,426**
Okula yönelik olumlu duygu	r	,322**	,486**	,387**	,522**	,403**	,532**
Statü	r	,281**	,277**	,196**	,393**	,309**	,366**
Okul yönetimi	r	,157**	,222**	,340**	,316**	,284**	,332**
Okula yönelik olumsuz duygu	r	-,282**	-,498**	-,335**	-,274**	-,284**	-,440**
Öğrenciler	r	-,061	-,082	,004	-,075	-,149**	-,083
Sosyal Etkinlikler	r	,030	-,018	-,101**	-,102**	-,077	-,066
Lise Yaşam Kalitesi	r	,230**	,287**	,320**	,404**	,320**	,389**

* p<.05; **p<.01

Tablo 3’de korelasyon katsayılarına göre öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasında toplamda orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=,389$; $p<.01$). Bu bulgu öğrencilerin lise yaşam kalitesi algıları arttıkça okula bağlılık düzeylerinin de arttığı şeklinde yorumlanabilir. Bu sonuç alan yazında yapılan araştırmalarla paralellik göstermektedir. Nitekim Arastaman (2009) ve Kalaycı & Özdemir’in (2013) araştırmaları bu sonucu destekler niteliktedir. Öğrenci görüşleri alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde şu bulgulara ulaşılmıştır.

Öğrencilerin lise yaşam kalitesinin öğretmenler alt boyutuna yönelik algıları ile okula bağlılığın içsel bağlılık ($r=,229$, $p<.01$) alt boyutu ile pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki ortaya çıkarken; okul ortamı ($r=,370$, $p<.01$), okul programı ($r=,409$, $p<.01$), okul yönetimi ($r=,349$, $p<.01$), öğretmenler ($r=,377$, $p<.01$) ve ölçeğin toplamına ($r=,426$, $p<.01$) yönelik orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Öğrencilerin lise yaşam kalitesine yönelik okula yönelik olumlu duygu alt boyutuna yönelik algıları ile okula bağlılığın tüm alt boyutları ve toplamında; içsel bağlılık ($r=,322$, $p<.01$), okul ortamı ($r=,486$, $p<.01$), okul programı ($r=,387$, $p<.01$), okul yönetimi ($r=,522$, $p<.01$), öğretmenler ($r=,403$, $p<.01$) ve ölçeğin toplamı ($r=,532$, $p<.01$), pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Lise yaşam kalitesine yönelik statü alt boyutuna yönelik öğrenci algıları ile okula bağlılığın içsel bağlılık ($r=,281$, $p<.01$), okul ortamı ($r=,277$, $p<.01$), okul programı ($r=,196$, $p<.01$) alt boyutları ile düşük düzeyde; okul yönetimi ($r=,393$, $p<.01$), öğretmenler ($r=,309$, $p<.01$) ve ölçeğin toplamı ($r=,366$, $p<.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Lise yaşam kalitesine yönelik okul yönetimi alt boyutuna yönelik öğrenci algıları ile okula bağlılığın içsel bağlılık ($r=,157$, $p<.01$), okul ortamı ($r=,222$, $p<.01$), öğretmenler ($r=,284$, $p<.01$) boyutları ile düşük düzeyde; okul programı ($r=,340$, $p<.01$), okul yönetimi ($r=,316$, $p<.01$) ve ölçeğin toplamı ($r=,332$, $p<.01$) arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Lise yaşam kalitesine yönelik okula yönelik olumsuz duygu alt boyutu ile okula bağlılık toplamda ve alt boyutlarda negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Buna göre okula yönelik olumsuz duygu okula bağlılığın içsel bağlılık ($r=-,282$, $p<.01$), okul yönetimi ($r=-,274$, $p<.01$), öğretmenler ($r=-,284$, $p<.01$) boyutları ile düşük düzeyde; okul ortamı ($r=-,498$, $p<.01$), okul programı ($r=-,335$, $p<.01$) alt boyutları ve ölçeğin toplamı ($r=-,440$, $p<.01$) ile orta düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişkiye sahiptir. Lise yaşam kalitesinin öğrenciler alt boyutu okula bağlılığın sadece öğretmen boyutu ile ($r=-,149$, $p<.01$) ile düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişkiye sahiptir. Diğer alt boyutlarla ilişki ortaya koymamıştır. Benzer şekilde sosyal etkinlikler alt boyutu da okula bağlılığın okul programı ($r=-,101$, $p<.01$) ve okul yönetimi ($r=-,102$, $p<.01$) alt boyutlarıyla düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişki ortaya çıkarmıştır. Lise yaşam kalitesi toplam ölçeğine yönelik algı okula bağlılığın içsel bağlılık ($r=,230$, $p<.01$), okul ortamı ($r=,287$, $p<.01$) ile düşük düzeyde, okul programı ($r=,320$, $p<.01$), okul yönetimi ($r=,440$, $p<.01$), öğretmenler ($r=,320$, $p<.01$) ve ölçeğin toplamı ($r=,389$, $p<.01$) ile orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiye sahiptir.

Elde edilen bulguların tamamı, lise yaşam kalitesi ile okula bağlılıkları arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin lise yaşam kalitesine yönelik algıları arttıkça okula bağlılık düzeyleri bu durumdan olumlu etkilenip artmaktadır. Negatif ilişkinin ortaya çıktığı boyutlar değerlendirildiğinde, burada karşılaşılan negatif korelasyonun okula yönelik olumlu duygu alt boyutuyla birlikte değerlendirilmesi durumunda daha sağlıklı sonuca ulaşmak mümkün olacaktır. Okula yönelik olumlu duygular arttıkça okul bağlılığının artması sonucuna bağlı olarak; olumsuz duyguların azalması da okul bağlılığını olumlu yönde etkileyecektir. Bu alt boyutun okula bağlılık alt boyutlarıyla olan ilişkisine bakıldığında ise olumsuz duyguların en çok okul ortamıyla en az okul yönetimiyle ilişkili olduğu görülmektedir. Yine ortaya çıkan diğer bir negatif yön ise okula bağlılıkla sosyal etkinlik boyutu arasındadır. Okulları tarafından ders dışı etkinliklerle desteklenen öğrencilerin bu alt boyut açısından okula bağlılık düzeylerinin artacağı sonucu ilgili literatür tarafından desteklenmektedir (Durmaz, 2008; Arastaman, 2009; Kalaycı ve Özdemir, 2013).

Lise yaşam kalitesi ölçeği alt boyutlarından olan öğretmenler alt boyutu ile okul ortamı, okul programı ve okula bağlılık arasındaki orta düzeyli pozitif ilişki, öğretmen yaklaşımlarının okul bağlılığını arttırmada önemli bir unsur olduğu ve arzu edilen düzeyde olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin öğretmen alt boyutuna yönelik bu değerlendirmeleri, öğretmenlerin iletişim becerilerini yeniden gözden geçirmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Öğrenciyle etkin bir iletişim kurma, öğrencinin kendisini daha rahat ve iyi ifade etmesine dolayısıyla öğrenme sürecinin daha sağlıklı ve başarılı yürütülmesine neden olacaktır. Etkili iletişim aynı

zamanda öğrencinin desteklenmesi, güçlü yanlarına vurgu yapılması, anlamına da gelecek, bu durum akademik başarının artmasından, sosyal alanda başarıya kadar birçok alanda öğrenciyi olumlu olarak yansıyacaktır.

Lise yaşam kalitesi ile okula bağlılık arasında orta düzeyde pozitif ilişki çıkan diğer bir alt boyut olan statü alt boyutun; öğrencilerin okul yönetim süreçlerine katılmaları ve bir birey olarak kabul görmeleri ile ilgili bir durumdur. Özellikle ergenlik döneminde öğrencinin kendini ifade etmesine yardımcı olmak, öğrencinin depresyon, şiddet, okul terki vb. istenmeyen durum ya da davranışları sergilemesini de önüne geçmeye yardımcı olacaktır. Statü alt boyut maddelerine bakıldığında gurur, beğeni vb. ifadeler öğrencilerin kendilerini iyi hissetmeleri, pozitif duygu ve tutum içerisinde olmalarını destekleyecek unsurlar olarak düşünülebilir. Bu unsurlar aynı zamanda yaşam doyumu açısından da önem arz etmektedir. Lise yaşam kalitesinin yordayıcılarından statü alt boyutunun okul yönetimi ve öğretmenler alt boyutu öğrenciler açısından okul ortamı, okul programı ve içsel bağlılık alt boyutlarına oranla daha fazla önemsendiği görülmektedir.

Lise yaşam kalitesi alt boyutu olan okul yönetimi ve okul bağlılığı arasındaki orta düzeyde pozitif yönlü ilişki klasik okul yönetim anlayışının çağımızda geçerliliğini yitirmeye başladığının da bir göstergesi olarak değerlendirilmelidir. Çağdaş yönetim anlayışında bulunan yönetimin bir parçası olarak yönetilenler ya da yönetim anlayışının gerekliliği araştırma sonuçlarının diğer bir bulgusu olarak değerlendirilmelidir. Elde edilen bulgular bir yaşam alanı olarak okulların örgütlenmeden karar almaya kadar tüm yönetim süreçlerinde öğrencinin aktif katılımını bir gereklilik haline getirmiş durumdadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Lise öğrencilerinin yaşam kalitesi algıları ile okula bağlılık düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür. Lise yaşam kalitesi algılarında en yüksek değer "statü" alt boyutunda, en düşük değer ise "okul yönetimi" alt boyutundadır. Okula bağlılık düzeyi açısından değerlendirildiğinde öğrencilerin özellikle okul ortamı ve okul yönetimine yönelik orta düzey algıları okula bağlılıklarını etkileyen bu iki unsurun istenilen düzeyde olmadığını göstermektedir. Okul bağlılık düzeyi genel ortalama orta düzeyde katılıyorum şeklindedir.

Lise yaşam kalitesi ile okula bağlılık düzeyi arasında orta düzeyde pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Alt boyutlar arasında; lise yaşam kalitesine yönelik öğretmenler alt boyutu ile okula bağlılığın içsel bağlılık alt boyutu ile düşük düzeyde; okul ortamı, okul programı, okul yönetimi, öğretmenler ve ölçeğin toplamına yönelik orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Lise yaşam kalitesinin olumlu duygu alt boyutu ile okula bağlılığın tüm alt boyutları ve toplamında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki ortaya çıkmıştır. Statü alt boyutu ile okula bağlılığın içsel bağlılık, okul ortamı, okul programı alt boyutları ile düşük düzeyde; okul yönetimi, öğretmenler ve ölçeğin toplamı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Yaşam kalitesinin okul yönetimi alt boyutu ile okula bağlılığın içsel bağlılık, okul ortamı, öğretmenler boyutları ile düşük düzeyde; okul programı, okul yönetimi ve ölçeğin toplamı arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Okula yönelik olumsuz duygu alt boyutu ile okula bağlılık toplamında ve alt boyutlarda negatif yönlü anlamlı ilişki göstermiştir. Öğrenciler alt boyutu ise okula bağlılığın sadece öğretmen boyutu ile düşük düzeyde negatif yönlü ilişki ortaya çıkartırken; benzer şekilde sosyal etkinlikler alt boyutu da okula bağlılığın okul programı ve okul yönetimi alt boyutlarıyla düşük düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişki göstermiştir. Lise yaşam kalitesi toplam ölçeğine yönelik algı okula bağlılığın içsel bağlılık, okul ortamı ile düşük düzeyde, okul programı, okul yönetimi, öğretmenler ve ölçeğin toplamı ile orta düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkiye sahiptir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar ışığında şu önerileri getirmek öğrencilerin okul bağlılık düzeylerinin artmasına dolayısıyla öğrenci hedefleri ile okulun hedeflerini gerçekleştirmesine yardımcı olacak diye düşünülmektedir:

1. Okul yönetim sürecinde bulunan karar alma aşamalarına (okul aile birliği, öğretmenler kurulu, ödül ve disiplin kurulu vb.) öğrencilerin aktif olarak katılmaları sağlanmalıdır.
2. Okul yönetimi anlayışının planlama, uygulama, değerlendirme gibi yönetsel süreçlerinde daha şeffaf ve katılımcı anlayış benimsenmeli, sadece karar almada değil planlama ve değerlendirme aşamalarında da öğrencinin fikirlerine önem verilmelidir.
3. Bugünkü okul ortamlarının tasarımları 19. ve 20. yüzyıl tasarımlarını yansıtacak şekildedir. Oysa çağımız öğrencilerinin ihtiyaç ve beklentileri oldukça değişmiş olup, bu tasarımlar öğrenci ihtiyaç ve beklentilerine cevap

vermekten çok uzaktır. Okulların bir yaşam alanı olarak yeniden tasarlanması çalışmalarına öncelik verilmesi, okul ortamlarını daha cazip kıldığı gibi yaşam kalitesini artıracaktır.

4. Okul devamsızlıkları ile terkin etkileyen diğer bir unsur olarak okul programlarının çağın gerisinde kalmaması, her yerde ve her zaman eğitim anlayışını destekler nitelikte yeniden yapılandırılması gerekmektedir.

5. Öğretmen öğrenci ilişkilerinde hiyerarşik sınıf yönetimi anlayışı yerine empatik anlayış benimsenmeli, öğrenme ve rehberlik tasarımları bu çerçevede yeniden yapılandırılmalıdır.

6. Olumlu okul ortamı sağlanması adına okul yönetimi-öğretmen-öğrenci ilişkileri empati saygı ve anlayış eksenine yerleştirilmeli, özellikle arkadaşlık ilişkilerini olumlayıcı ders dışı etkinliklere daha sık yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

Akdoğan, A. (2014). *Uluslararası Eğitim Programlarında İnsan Yetiştirme Modeli*. oookgm.meb.gov.tr: http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_02/26095652_ieitimkongresikitab.pdf adresinden alındı.

Arastaman, G. (2006). *Ankara İli Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Arastaman, G. (2009). Lise birinci sınıf öğrencilerinin okula bağlılık (school engagement) durumlarına ilişkin, öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 102-112.

Argon, T. ve Kösterelioğlu, M. A. (2009). Üniversite öğrencilerinin üniversite yaşam kalitesi ve fakülte kültürüne ilişkin algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(30), 43-61.

Ayık, A. ve Aktaş-Akdemir, Ö. (2015). Öğretmen adaylarının okul yaşam kalitesi ve okula yabancılaşma algıları rasındaki ilişki. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 21(4), 429-452.

Bellici, N. (2015). Ortaokul öğrencilerinde okula bağlanmanın çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 48-65.

Bilgiç, S. (2009). *İlköğretim Öğrencilerinde Okul Yaşam Kalitesi Algısının Arkadaşlara Bağlılık ve Empatik Sınıf Atmosferi Değişkenleriyle İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bruyn, E. D. (2005). Role strain, engagement and academic achievement in early adolescence. *Educational Studies*, 31(1), 15-27.

Burkay, S. (2008). Teorik çerçevede suç. *ETHOS: Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*. 2(4), 1-15.

Cemaloğlu, N. (2014). *21.yy'da Türkiye'de Okulu Yeniden Tanımlamak*. http://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_02/26095652_ieitimkongresikitab.pdf adresinden 25.03.2016 tarihinde alınmıştır.

Çelik, V. (2012). *Okul kültürü ve yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Çivitçi, A. (2012). Üniversite öğrencilerinde genel yaşam doyumu ve psikolojik ihtiyaçlar arasındaki ilişkiler. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 321-336.

Deci, E. L. & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human Needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry: An International Journal for the Advancement of Psychological Theory*, 11(4), 227-268.

Demir, Ö., Kaya, H. İ. ve Metin, M. (2012). Lise öğrencilerinde okul kültürünün bir ögesi olarak okul yaşam kalitesi algısının incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(4), 9-28.

Durmaz, A. (2008, Ekim). *Liselerde Okul Yaşam Kalitesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Epstein, J. L. & Mcpartland, J. M. (1976). The concept and measurement of the quality of school life. *American Educational Research Journal*, 13(1), 15-30.

Finn, J. D. (1993). *School Engagement & Students at Risk*. <http://eric.ed.gov/?id=ED362322>: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED362322.pdf> adresinden 20.03.2016 tarihinde alınmıştır.

Gilman, R. & Huebner, S. (2013). A review of life satisfaction research with children and adolescents. *School Psychology Quarterly*, 18(2), 192.

Herman ,K. C., Reinke, W. M., Parkin, J., Taylor, K.B. & Agarwal, G. (2009). Childhood depression: Rethinking the role of the school. *Psychology in the Schools*, 46(5), 433-446.

İlgar, M. Z. ve Parlak, K. (2014). *Üniversite Sınavlarına Hazırlanan Öğrencilerin Okula Bağlılık Özbilinç ve Girişimcilik Özellikleri Arasındaki İlişki*. docplayer.biz.tr:<http://docplayer.biz.tr/9105808> adresinden 27.03.2016 tarihinde alınmıştır.

Kalaycı, H. ve Özdemir, M. (2013). Lise öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının okul bağlılıkları üzerine etkisi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 293-315.

Kandemir, M. ve Özbay, Y. (2009). Sınıf içinde algılanan empatik atmosfer ile benlik saygısı arasındaki etkileşimin zorbalıkla ilişkisi. *İlköğretim Online*, 8(2), 322-333.

Karasar, N. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademi.

Karatzias, T., Power, K. & Swanson, V. (2001). Quality of school life: Development and preliminary standardisation of an instrument based on performance indicators in scottish secondary schools. *School Effectiveness and School Improvement*, 12(3), 265-284.

Keith C. Herman & W. M. (2009). Childhood depression: Rethinking the role of the school. *Psychology in the Schools*, 46(5), 433-446.

Kesim, M. (2014). *Postmodern Dönemde Teknoloji ve İnsan Etkileşimi*. ookgm.meb.gov.tr: http://ookgm.meb.gov.tr/meb_ys_dosyalar/2016_02/26095652_jeitimkongresikitab.pdf adresinden 27.03.2016 tarihinde alınmıştır.

Linnakylä, P. (1996). Quality of school life in the Finnish comprehensive school: a comparative view. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 40(1), 69-85.

Newmann, F. M. (1992). *Student Engagement and Achievement in American Secondary Schools*. <http://eric.ed.gov>: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED371047.pdf> adresinden 22.03.2016 tarihinde alınmıştır.

Osterman, K. F. (2000). Students' need for belonging in the school community. *Education & Educational Research*, 70(30), 323-367.

Özdemir, Y. ve Koruklu, N. (2013). İlk ergenlikte anne babaya bağlanma, okula bağlanma ve yaşam doyumu. *İlköğretim Online*, 12 (3), 836-848.

Özdemir, S. (2010). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul iklimine ilişkin algılarını yordayan değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38 , 213-224.

Özden, Y. (2010). *Eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Sarı, M. (2011). Lise yaşam kalitesi ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 253-266.

Sarı, M. (2012). Empatik sınıf atmosferi ve arkadaşlara bağlılık düzeyinin lise öğrencilerinin okul yaşam kalitesine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 18(1) 95-119.

Sarı, M., Ötünç, E. ve Erceylan, H. (2007). Liselerde okul yaşam kalitesi; Adana ili örneği. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 50, 297-320.

Savi, F. (2011). Çocuk ve ergenler için okula bağlanma ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İlköğretim Online*, 10(1), 80-90.

Suldo, S. M. & Shaffer, E. J. (2008). Looking beyond psychopathology: The dual-factor model of mental health in youth. *School Psychology Review*. 37 (1), 52-68.

Tangen, R. (2009). Conceptualising quality of school life from pupils' perspectives: a four-dimensional model. *International Journal of Inclusive Education*, 13(8), 829-844.

Taylı, A. (2008). Okulu Bırakmanın Önlenmesi ve Önlemeye Yönelik Uygulamalar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 91-104.

Turgut, Ö. (2015). *Ergenlerin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin, Önemli Yaşam Olayları, Algılanan Sosyal Destek ve Okul Bağlılığı Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Wilson, D. (2004). The interface of school climate and school connectedness and relationships with aggression and victimization. *Journal of School Health*, 74(7), 293-299.

Wong, E., Cronin, L., Griffith, L., Irvine, E. J. & Guyatt, G. H. (2001). Problems of HRQL assessment: How much is too much? *Journal of Clinical Epidemiology*, 54(11), 1081-1085.

Yıldız, M. A. ve Kutlu, M. (2015). Erinlerde okula bağlanmanın yordayıcısı olarak sosyal kaygı ve depresif belirtilerin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(31), 332-345.

Yılmaz, K. (2005). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 1-9.